Марко Л. Кропивницький

По Ревізиї

етюд в одній дії.

Ціна 20 цнт.

Накладом Української Книгарні
ім. Т. Шевченка.
168 E. 4th St. New York, N. Y.

ПО РЕВІЗИЇ

ЕТЮД В ОДНІЙ ДІЇ.

Зложив М. Л. Кропивницький.

1918.

Накладом Української Книгарні ім. Т. Шевченка
в Ню Йорку.

— ДІЄВІ ОСОБИ: —

Василь Миронович, старшина. .....

Севастян Савватєвич Скубко, писар.

Риндичка, стара баба.

Гарасим, її сьвідок.

Пріська, салдатка.

Сторож при росправі.

Діють ся у росправі.

Середина великої хати. Стіл, покритий зеленим сукном, на столї каламар, щоти, велика книга і скільки бумаг. На вуглї столу лежить пакет, запечатаний двома печатями; далї з другого боку невеликий стіл; на инчому три книги, каламар і бумаги, біля столу стул. На стїні календар, біля вхідних дверий шкахва з бумагами, лавка.

ЯВА I.

Сторож (сидить за столом і роздивляєть ся на щотах). Ну й так отой писар може викласти усяке дїло на оцій видумцї? Вже я скільки разів придивляв ся, та нї як нїчого не второпаю. „Оце, каже, сїмдесять копійок!" „А оце рубель десять, а оце девятьдесять пять", і наговоре, наговоре такого грошей, що ї в тиждень, здаєть ся, не перелїчив би. Одже він: цок, цок! Цок сюди! Цок туди! і носа не вспієш висякати, як він вже й полїчив! Що то воно, подумаєш, навука, до всякого дїла добірає способу! Його мабуть, вчено десь не близько; він каже, що він десь аж з під Чигирина, ну а я так думаю, що він і за Чигирином був. Та

то-ж голова така, що й хто його зна, де вже єсть розумніща; кого не спитай, увесь мир каже, що з такою головою можна і до станового доступити! Ну, а я так думаю, що він і перед справником не здрігне. То-ж як почне росказувати, де він тільки не бував і чого він не видав, так тільки рота роззявиш. Агличана він тобі бачив, і в Кияві був двічі, і за морем-окіяном, де живуть песиголовці, і туди його носило!... Бував і в тих землях, де свині більш від нашого вола... звісно, як чоловік бувалий розкаже тобі, то так увесь сьвіт і побачиш перед очима, як на долоні... Он як я, так далї Ялисавету не бував, так менї здавалось, що за Ялисаветом вже недалеко кінець сьвіта. А ну, чи вишчитаю, скілько менї зосталось день до года. А скільки-ж у году день? Чи буде з двісті, чи, мабуть, нї? Ну, оце нехай буде від Водохреща до пущення. (Кладе на щотах). А оце від пущення до Великодня, а оце до Зелених сьвят, а оце до Покрови... Так що-ж? А все таки воно нїчого не показує! (Встав). Нї, мабуть, коли не піп, то не микай ся і в ризи... Підмести ще хату або що. Тай нудна оця робота сидїти у росправі цїлісенькій рік! (Мете хату). Чи загляне хто небудь сьогодня в росправу? Ще у досьвіта якийсь чоловік принїс бомагу від посередника чи що. Ждав, ждав росписки, та з тим і поїхав. „Іди, каже, пошукай писаря, або сам роспишись!" Еге! Добре тобі казати: „роспишись!" От же, здаєть ся і не велика штука повести пером по бомазї, одначе хоч ти менї пальцї повідрубуй, ненапишу!... Вже я скільки разів нацїляв ся написати: укра-

ду оце шматок паперу, та й почну виводити пером по бомазї, здаєть ся, так як і писар, і перо умочу в чорнило, і налагодюсь як раз так: чирк-чирк, а воно чорт-батька-зна що виходить!...

ЯВА II.

Входить **Старшина.**

Старшина. Щоб через пів-годиникові були перед порогом! Чуєш? Щоб менї по щучому веленію! Менї треба небезпременно сьогодня їхати по ревізию в Чубаївку та Василівку...

Сторож. Та конї аж у степу, на наші.

Старшина. Ну так що?

Сторож. Так це за ними бігти?

Старшина. А ти як думав? Що це тобі первина, чи як?

Сторож. Та воно...

Старшина. Знов начадив махрою? скільки разів казав тобі, щоб несьмів курити отії погані в присульствії.

Сторож. Начадив?... Я вже й забув, який той тютюн на масть!... (У бік). Загрянишного тобі буду купувати, велике жалованя платиш...

Старшинна. Що ти там бубониш? Сказано тобі, щоб по щучому велінню...

Сторож. Та воно... Нї, вже колиб швидше дослужити года, хай йому біс, щоб я зостав ся у цьому пеклї!...

Старшина. Ну, а як я звелю громадї присудити вік оттут тобі служити?...

Сторож. Хїба що громада примусить... зві-

сно, громада великий чоловік!

Старшина. Ну, то-то ж-бо й є! Я тобі ще вчора наказував, щоб коні уранці були перед порогом.

Сторож. Вчора? Та я вас вчора і в вічі не бачив: ви ще проти понеділка загадали мені... І коні стояли цілий понеділок і в вівторок до обіда...

Старшина. Мольчать! з ким це ти губу розпустив? сказано тобі, щоб по щучому веліню.

Сторож. Та про мене, я й піду! Але-ж я запевне знаю, що ви й сьогодня не поїдете.

Старшина. Ну, ну, базікай! свинота!

Сторож. А звесно.

Старшина. Ти хочеш, що-б я тебе по мармизі затопив?

Сторож. Хіба це первина? Бийте! на те ви начальство.

Старшина. (плює). Тьфу!

Сторож. (у бік). Ач якій? (до старшини). Ондечки бомага, якийсь чоловік привіз. Такий з себе огрядний, у синій чемерці, з бородою, у картузі і шарпом шия замотана.

Старшина. Збігай по писаря!

Сторож. Та його тепер і з собаками не знайдеш: він ще позавчора поїхав на хутори кумовати!

Старшина: Щоб він мені зараз тут вродив ся!

Сторож. А за кіньми хто-ж побіжить?

Старшина. Ну живо! Щоб одна нога мені тут була, а друга там! По щучому велінню! (Випихає сторожа).

Сторож От напасть! (Пішов).

Старшина. (Один, розпечатав пакета). — Від кого́-ж би це? (Читає по складам). „Предписиваю оному волостному правленію принять єнергическія міри”.... Які? Нергическі мери? Що-ж воно означа: нергическі? — А ну, далї! (Чита). „к самоскорійшему составленію систематическаго”... Та й довге яке слово!... Указателя і категорических”... Нї, мабуть, вже як писар прийде, то вдвох розберемо! Бо сам я ще до цього не доїхав! От як припишуть, що розискуєть ся пара лошадей, масти гнїдої, на лобі біле пятно... або в уїзді появилась на рогатім скоті чума, принять мери... Так тут вже й без писаря я знаю, що цї документи треба покласти під сукно. (Походив трохи по хатї). Одначе сьогодня треба вже небезпременно поїхать по ревизію. Та куди-ж це писар подів ся? (Сплюнув). Тьфу, як погано на похміля!... (Дивить ся у вікно). Єге, вже сонечко височенько підбило ся, а в мене ще й ріски в ротї не було... Хїба послати за восьмушкою... У досьвіта прокинув ся, та так щось коло серця запекло, аж перелякав ся! Повернув ся на другій бік, неначе трохи відпустило; а тепер знов аж пашить у серединї! Погано, погано! Негодить ся що-дня пити! вчора пив, позавчора пив... Стрівай! Який же це у нас сьогодня день? (Дивить ся на стіну, де висить календар). Що воно такоє? „Первого Октября”. Та це-ж було, либонь, на тім тижневі? Ото вже не люблю безпорядків. Казав же скільки разів писареві, щоб що ранку вистановляв число, щоб часом, не погубити нам днів; ось же й календар нарочито купив. А тут стоїть первого Ок-

тєбра! А первого Октября це-ж було на Покрову, а на Покрову я був у ярмарку. От тобі і загубили день! Стривай, як же це воно? На тім тижневі у пятницю, приїздив становий? Так, становий. У неділю була сходка... У вечері приїхали до мене куми мої: матушка і писаломщик? Так! У понеділок гуляли цілий день; а в вечері приїхав і піп. Ну, а далї що-ж було? Було ще чимало гостей... Старщина з Кандалупової, письномоводитель з жінкою... Гарна у нього жінка, моргуха тільки велика!... Вона таки разів з пять менї підморгнула... Та як їй, сердешній, і не моргати! її-ж чоловік таки настояща смерть, а вона сьвіжа, повна, та дебела... Чудово вона сьпіва отцю пісьню, що каже:

„Ой кужелю, мій кужелю,
Робити я не здужаю!
До кужеля рука дріжить,
А чарочку добре дершить!...”

Попадя наша штукарка! Запровадила моду, щоб кожний раз як один другого почастує, то щоб зараз і поцїлували ся!... І пішло частуванє. Матушка з писаломщиком пїлують ся! а я з письномоводительшою! Там такі горячі губи, що аж пашить!... Одначе їй все-ж таки далеко до Пріськи, до московки. Ото молодиця!... На виду, як на кір горить; а як іде вулицею, то аж земля під нею двигтить... Єх, матері його ковінька! Шкода, що я жонатий! А то, стало бить, як начальник, зараз би по щучому велїню... А ото, на тім тижневі у середу, у ночі, трохи-трохи було не вскочив, як кажуть, у нікуди! Тільки що підійшов до Прісьчиної хати,

аж стара Риндичка із своєї хати рип дверима! „А хто то, питає, добуваєть ся до московки?" А я зігнув ся, та по під загатою, та на втьоки! Вона як зацькує собаками!... а клятий рябий пес трохи литок не полатав начальникові. Треба буде претикола зробити, щоб вона собаку на цепурі держала.

ЯВА III.

Входить **Риндичка і Гарасим.**

Риндичка (уклонилась). Помогай-бі! з п'ятінкою бувайте здорові!

Старшина (з жахом). Хіба-ж у нас сьогодня пятниця?

Риндичка. А як-же? Звісно, що пятінка, та ще й друга після Покрови!

Гарасим (пяний). Так тошно!

Старшина. Чи не помиляєте ся?

Риндичка. Отак-пак! Щоб я та помилила ся!

Старшина. Як же це воно так сталось, що сьогодня вже пятниця?

Гарасим. Я об том незвестен... Один Бог!

Риндичка. Тад-же пригадайте, на здоровячко. В понеділок ваша сусіда, ота шолудива кішка, Ганка підщіпана, та золила сорочки у жлувті. А я й присікалась до неї! Чи не сором, кажу, тобі молодице не знати що в середу празник?...

Старшина. Празник?

Гарасим. Так тошно.

Риндичка. Празник сьвятого Хоми! Та й кажу: чи не сором тобі!? Коли-ж ти попереш

сорочки, що сьогодня кладеш у бук? А тут ви, бувайте здоровенькі, вийшли з хати та й почали на нас гримати, ще мене так погано налаяли... Еге, кажу, та й почали на нас гримати, щоб ми утишились. Стало буть, у вас була почесна беседа, а ми своїм гвалтуванєм перебаранчали вам гуляти.

Старшина. Нічого не пригадаю! Віриш, стара, що ми начальники так заклопотані...

Гарасим. А звісно начальство... Як можна?

Риндичка. Та як же менї цього знати? Ви-ж один, а нас, миру, скільки? Тут треба дві голови на плечах мати. Адже-ж і мій покійничок,— царство йому небесне, вічний покій його душеньці! — був за начальника, чи по просту сказать, за свинопаса, коло громадських свиней, то так було заклопочеть ся, так заклопочеть ся.

Старшина. Він, либонь, від горівки вмер?

Риндичка. Умер, голубчичок сивий! Через великі клопоти й пив!

Старшина. От через ті клопоти иноді і я пю! Лехче якось на серцеві, як випєш.

Гарасим. Верно!

Риндичка. А як же! Горілка, вона зараз таки тобі відтягне від серця! Так і бачиш, як той клопіт гарячою парою з рота виходить! Еге, то ото-ж, кажу, було в понедїлок; а у вівторок я бабувала у Зіньки Тухленкової, старого Молочая невістки і принесла вам попелясту курочку і прохала на родини.

Старшина. Курочку? От-же й цього не памятаю.

Риндичка. Ще ваша жінка, Андрієвна, — не-

хай будуть здоровенькі, вам на радість, а мирові на втіху! — взяли у мене ту курочку і почастували мене пивом, спасибі їм... повнісенький стакан випила!

Старшина. І був я на родинах?

Риндичка. Ба-ні. Ви одмовились тим, що у вас беседа була.

Старшина. Отак заклопочись, як ми, начальники, иноді заклопочуємось!...

Риндичка. А в середу, після обідні, до вас ще під'їхали гості. Батюшка і ще з якимись людьми...

Старшина. У середу, кажеш?

Риндичка. Еге-ж! А вчора посварилась я з Пріською Московкою і приходила до вашої милости скаржитись.

Старшина. З ким? З Пріською, кажеш?

Гарасим. З нею, так тошно!

Старшина. Та ти це навспряжки, чи, може, дуриш мене?

Риндичка. Навспряжки! Та я їй цього не подарую.

Старшина. Помагай тобі, Боже! Це діло інтересне! Інтересне діло!...

Риндичка. Ви-ж самі вчора сказали мені, щоб я прийшла сьогодня, бо ви вчора, вибачайте в цім слові, були пяненькі, на здоровячко вам.

Старшина. Клопоти; Що у мене того клопоту, стара! Так, стало бить, виходить, що сьогодня пятниця? Слава Богу, що хоч знайшли день!

Риндичка. Та тут не то що день загубиш, а й їсти забудеш. У вас же того клопоту повна голова!

Старшина. Більше!

Гарасим. Через голову полєть ся... Так тошно!

Старшина. О, полєть ся! (До Гарасима). А ти-ж по якому ділу?

Риндичка. Це-ж мій сьвідок.

Гарасим. Так тошно, господин старшина!

Старшина. Ти, стало бить, чув. як вони сварились?

Гарасим. Так тошно, верно... Ну, що вони бились, так я об том незвестен!... По закону, значить, по правді?... Хіба у нас земля безрозсудна?... Істиная правда... Амінь і весь обман на лице.

Старшина. Піди-ж, поклич сюди Пріську Московку, то ми зараз і вчинемо суд!

Гарасим. Вчиніть суд праведний, як перед Господом милосерним!.... Бо вони проклятущі баби!... їм обом небезпременно треба задубить манатки, та березовою кашою, щоб не клопотали... Го вони анахтеми... так тошно, ваше благородіє!...

Старшина. Веди її сюди перед мої очі, по щучому веліню!

Гарасим. Приведу! Недзя обіжать!... Я її анахтему... Кажу: вклонись старій і ні котрого діла... Постанови, кажу, чвортку і Бог тобі простить... (До Риндички) казав: постанови чвертку? Правда? Не сваріть ся, кажу, бо чистий калавур! (Пішов).

Старшина. Треба-ж, мабуть і писаря підождати.

Риндичка. Ой, батечку, розсудіть же ви мене самі...

Старшина. Та розсудить то можна! Але-ж може мені прійдеть ся довго здіймати допроси з Пріськи? А тут треба мені їхати по ревизію... Як би можна це діло хоч до-завтрього під сукно?

Риндичка. Ой розсудіть же мене! Бо як не розсудите, то не витерплю, та я-ж... (Шепче йому не вухо). Ой розсудіть же мене; а я, батечку, вам завжди у пригоді стану. Памятаєте, як ще ви не були за начальника, та позивались з Тихоном за кожуха? Мало я тоді гріха на душу взяла?

Старшина. Ну, те що колись було, нічого згадувати. Нічого вже з тобою робить... Так кажи товком, за віщо там у вас взяло ся? З якого побиту горщика розбили?

Риндичка. Ох, батечку, та тут таке, що як до ладу росказати, то й волосє на голові до гори полїзе! Адже-ж ви знаєте, що мій вгород та виходить як раз потилецею до її повітки.

Старшина. Потилицею? Так і запишемо в протокола.

Риндичка. Ще мій покійничок... царство йому небесне, вічний покій його душеньці і всім помершім душам вічная память! Ото, кажу, як ще мій покійничок живий був, той викопав рів проти її повітки, щоб, стало бить, звернути стежку з її дворища по над ровом... Бо вона була, як іде проти череди, чи в поле, то так тобі і преть ся через мій город!

Старшина. Еге-еге! Пострівай! Я бачу, що це діло дуже заплутане! Доказательства маєш?

Риндичка (виймає Фляшку з горівкою і бубублик). Осьдечки! хіба-ж я чести таки та й ва-

шого звичаю не знаю?

Старшина. От бачиш, може-б я й не пив сьогодня, коли-б не таке голівне діло...

Риндичка (частує). Милости просю...

Старшина. Приходить ся випити щоб у голові... Пожалуйте, звольтесь самі!

Риндичка. Пошли-ж, Боже, помершім душенькам царство небесне, а живим на здоровячко! (Випила і підносе Старшині).

Старшина. Благодарю покорно! (Випив). — Тепер трохе неначе ясніш діло.

Риндичка. А як же. Воно зараз у голові розвиднить ся! Закусіть же бубличком. (Дає бублик).

Старшина. Що воно ніби щось задзвеніло у вусї?

Риндичка. Ото так похміля парує, що аж дзвенить. Викушайте ще!

Старшина. Та пожалуй! Чарка в тебе не велика, то воно можна ще по одній.

Риндичка (наливає). Я вам скажу, що по малісенькій краще пити. Каже:

„Ой чарочко-ж моя
Чепурушечко,
Ой потїш же мене,
Моя душечко!"

Милости просю!

Старшина (випив). Тепер неначе замовкло у вусї, як по щучому веліню! А собі-ж?

Риндичка. Та я вже, не вам кажучи, з своїм сьвідком випила зо три. (Налива). Дай же, Боже, щоб вороги мовчали, а сусїди не знали! (Старшина простяга руку до чарки, але Риндичка випила). Ото-ж, кажу, як викопав мій

покійничок рів, так від тоді пішла про меж нас що-денна сварка!

Старшина. Що-денна?

Риндичка. Еге-ж!

Старшина. Ну, так ми й запишемо.

Риндичка. Та як же не що-денна, коли я своїми очима бачила, як вона що-ранку Божого винесе, та й висипає попіл у мій рів. Я їй докоряю, та взичаю, а вона мовчить, неначе не до неї річ.

Старшина. Мовчить?

Риндичка. Звісно губи мовчать, а в середині що в неї?

Старшина. Ну, що в середині, хоч воно й цікаво, так це до діла не касательно.

Риндичка. І що-ж би ви думали? Отакечки що-дня, висипаючи попіл, зарівняла мені рів зовсім. Отож і стала я думати: за для чого-б їй оттаке на пакість мені коїти? Чи нема тут якої инчої причті? Сидю я на тім тижневі, либонь проти середи, чи проти вівтірка... Ба так, проти вівтірка... Бо в понеділок я ходила по зїлє у Дерйову балку... Та ще яка мені притичина трафилась?

Старшина. Що таке? Ти вже росказуй все до чиста, щоб діло було як на долоні.

Риндичка. Тілько що перейшла я лощину і простяглась навманя, через стерні, аж це з під моїх ніг заїць плиг, плиг, плиг!... Щоб мені язик осох, коли брешу!...

Старшина. Заїць, кажеш? Чи це-ж до діла касательно?

Риндичка. А як же воно не кусательно, коли то не заїць був...

Старшина. Не заїць? А що-ж воно?

Риндичка. Та кажу-ж вам що зхопилось, та плиг, плиг, плиг!

Старшина. Та вже записано, що плиг, плиг!

Риндичка. Так ви думаєте, що й справді то заїць був?

Старшина. А що-ж таке?

Риндичка. Нечиста сила!

Старшина. Та ну?

Риндичка. Правда. Покотив, та й покотив черёз гору! А я зараз таки тричі перехристилась, а далї сплюнула на лївий бік.

Старшина. І що-ж, счез?

Риндичка. Як язиком злизало.

Старшина (пише). Як язиком злизало...

Риндичка. Ой стрівайте-ж, що-ж я наказала? (Думає). Еге, так кажу, ото набрала я там зіля, принесла до дому і почала його вялити на спризьбі, а вже звісно, що як ідеш по зіля, та перестріне тебе заїць, або перебіжить тобі шлях, то...

Старшина. Так що-ж таке треба робити?

Риндичка. Е, душко, цього не можна казати, бо як роскажеш, то те зілє хоч візьми, та викинь його на сьмітник.

Старшина. Стало бить, не поможе не від якої хвороби?

Риндичка. Нї, не те, а так, звеніть, смердітиме, що й носа до нього не навернеш... Ото вже як зовсїм стемнїло, сиджу я собі на спризьбі, та й задрімала; і снить ся менї, що я молода та така хороша, хоч з лиця воду пий.

Старшина. Ну, це ти почала розказувати сон рябої кобили.

Риндичка. Та я-ж таки була хороша молодою, така хороша!

Старшина. Ну, я-б цього і не подумав.

Риндичка. Минуло ся! Та за мною парубки було так мордують ся, що аж попару не знайдуть, аж тини тріщять.

Саршина. Та це-ж було за царя Непитайла. Ти діло кажи!

Риндичка. Стрівайте ж-бо! Ото й задрімала я. Аж чую, щось няка на мого рябка. Ви-ж знаєте мого рябка... торік Палажка, Гунина невістка, позивала мене за те, що ніби-то він порвав на ній нову юбку.

Старшина. Так його рябком дражнють? Це треба у претикол записати.

Риндичка. Я бабувала на хуторах у Байків і звідтіль його принесла щеням; і казано мені, що воно ярча! Одначе-ж я його і не думала виховувати під осиновою бороною. А вже звісно, що як ярчати отакечки не виховувати, зараз відьма візьме та й подусить.

Старшина. Подусить? А чи не пора нам підлить чорнила у чорнильницю. Бо воно щось не охотно слухаєть ся!

Риндичка (налива). Дай же, Боже, щоб усе було гоже! А що не гоже, того не дай Боже! (Випива і частує).

Старшина (випив). Добра горівка! У якім шинку береш?

Риндичка. У Бороха!

Старшина. Еге! Це така, що тільки-б мені й пить. Ну, доводь же діло до краю! Що це він Пріськи не веде?

Риндичка. Так ото чую, щось няка на мого

рябка: „ня цю-цю, ня!...” Слухаю, аж то вона: приманила його до себе, та й дає йому щось з своїх рук! Я до неї й озвала ся: а що то ти, кажу, матері твоїй станадцять болячок і сім пропасниць! Що то ти робиш? На що ти чужу собаку годуєш? „Щоб знав, каже, мене та не рвав!” Як принялась же я її коринити: лаю на всю губу, а вона мовчить, та все годує рябка. Далї з пересердя плюнула, так таки голосно кажу: тьфу, тьфу! Тобі, діявольска дочко!

Старшина. Куди це ти плюєш? (Витирає лице). Анахтема, плює прямо у пальтрет!... Стань на цей бік. Продольжай!

Риндичка. Аж другої ночі сиджу я на печі, а у мене у печі віконечко, як раз проти її дверей. Сиджу я, аж чую, мій рябко на когось гавка. Я мерщій прожогом до віконечка, аж щось чемчикує через мій рів, прямісенько до неї; підійшло до дверей, поторгало і стиха промовило: „відченїть!...”

Старшина. Коли це було, кажеш?

Риндичка. На тім тижневі, у середу.

Старшина. На тім тижневі... (На бік). От так штука! (До неї). Ти сама бачила?

Риндичка. Своїми очима! Щоб менї повилазили, коли брешу!

Старшина (у бік). Держись Василю берега!... (До неї). А не запримітила ти його обличя?

Риндичка. Та що тут? Це вже всім людям звісно. Нібиб-то ви й не догадуєтесь?

Старшина. Я?... слухай, стара, ти не теє... Не кажи, будь ласка, жінцї!

Риндичка. Ба, нї! Скажу жінцї!

Старшина. Чи ти-ж не здуріла?

Риндичка. Вона мене лихословила перед усим миром, що ніби-то я украла у неї півня!

Старшина. Якого півня?

Риндичка. Чорного з жовтим хвостом!...

Старшина. Та я й на подвірє не бачив такого півня!

Риндичка. От так же і я його точнісенько бачила!... А вона пащікує: „украла, та й украла!..." Я-ж їй, шельменій дочці, вибю очі її чоловіком хвойдником.

Старшина. А в холодній ти ще не сиділа?

Риндичка. За отту задріпанку? За ту нечупайду?

Старшина. Брешеш! Брешеш, стара! Ще одне уразливе слово, і я тебе під дванайцять замків, по щучому веліню...

Риндичка. Щоб мене під дванайцять замків за отту шолудиву Грициху?... Та я швидч...

Старшина. За яку Грициху?

Риндичка. Кажу-ж вам, що то Грицько добивав ся до Пріськи.

Старшина. Грицько?

Риндичка. Та він же, він!

Старшина. Так ти-ж так і кажи!... Розбовтай же чорнило, а то вже зовсім засохло...

Риндичка (частує). Він же, кажу вам! Єге, ото-ж вчора вранці вихожу я з своєї хати, аж і вона біля свого порогу крише закришку у борщ. Поздоровкалась я до неї, та й кажу: „а які то до тебе гості добивались у глупу північ? Чи не чоловік, кажу, повернув ся я служби?". Вона на мене як витріщилась, та хоч би словечко. Я її докоряю, а вона мовчить. Чи тобі й не

стид, кажу, та й не сором! Чоловік твій Богу—Государю служить, може побиваєть ся за тобою, як пташечка у клітці, а ти так за ним журиш ся, що чужих чоловіків до себе у ночі принадюєш? Вона слухала — слухала, далї встала, повернулась до мене потилицею... (Шепче йому на вухо). От щоб я пропала, коли брешу.

Старшина. І сьвідок все те бачив?

Риндичка. Нї, серденько, не бачив, а тільки...

Старшина. Це дїло треба розжувати, тут треба підкрепить доказательства.

ЯВА IV.

Входить **Гарасим і Пріська.**

Пріська. Добри день вам!

Старшина. Здорова, ягідко!

Пріська. За яким лїлом мене покликали?

Риндичка. Як ти посьміла менї, старій жінцї!...

Старшина. Не присїкуй ся, стара, бо я тут начальник. (До Пріськи). Як поживаєш, серденько?

Пріська. Як горох при дорозї! хто не лїнуєть ся, той тільки і не вибива менї очей!

Риндичка. Ач яка тихоня, сьвята та Божа!

Старшина. Мовчи стара!

Гарасим. Кажу, ваше благородіє, з ними настоящій калавур.

Старшина. Мовчать!

Гарасим. (Бє себе по губах). Малчать!

Старшина. (До Пріськи). Так, кажеш, як горох при дорозї?

Риндичка. Та що ви з нею цяцькаєтесь? Ви до неї грізно, а не залицянєм...

Старшина. Ти мене будеш вчити, як допроса здіймати? Ти? мовчи, а нї писни!

Гарасим. (До Риндички). Мовчать! Вони їх благородіє, вони понїмають... Так тошно!

Пріська. За яким дїлом мене кликали? Менї нїколи тут з вами патякати!

Риндичка. До вечора ще не близько, ще усьпієш побачить ся!...

Пріська. Не лїзьте, бабо, осою в вочі, бо при людях вилаю.

Риндичка. Ти мене лаятимеш? Та ще той на сьвіт не народив ся, щоб мене перелаяв! Та я тобі сто і сїмнайцять болячок...

Старшина (до Риндачки). Геть з хати! я на одиньцї здійму допроса. (Випихає її).

Гарасим. Настоящій калавур з ними!

Старшина (бере Гарасима і Риндичку за плечі і випихає). Геть, під три чорти!

Гарасим. Вони краще понім...

Старшина (до Пріськи). Насилу я діждав ся того щасливого часу, що бачу тебе на одинцї!

Пріська. Велике щастє! Чого ви мене кликали?

Старшина. Присядь, Прісю!

Пріська. З якої речі?

Старшина. Коли-б ти знала, яка ти красна!..

Пріська. Красива та не для вас.

Старшина. Та спитай котру хочеш молодицю на селї, яка-б не рада була, щоб старшина до неї залицяв ся.

Пріська. Той посилайте за тими молодицями.

Старшина. А до тебе?

Пріська. А од мене облизня спіймаєте!

Старшина. Справді? (Хоче її обняти, Риндичка прокрадаєть ся і бере свою фляшку і чарку, зника).

Пріська. Ну, рукам волї не давайте, бо й волося у час не бородї не зостанеть ся!

Старшина. Так ти так з начальством?

Пріська. А хіба ви на те начальство, щоб прилипать до чужих жінок?

Старшина. А в холодну не хочеш?

Пріська. Не за для мене холодна та мурована!

Старшина. Побачимо. Ти, дурочко, подумай краще, чим же я вдатний з себе?

Пріська. Вдатний, та не мій. Залицяйтесь до своєї жінки!

Старшина. А до тебе?

Пріська. Кажу вам, що зась!

ЯВА V.

Входить **писар** пяненький.

Писар.

Однажди собрала ся
Компанія в кабаце
І каждий там говорювал 2 рази
На своїм язице. „
Как Німець по німецькому:
Ай-ай-ай-ай-ай-ай !...

А турок по турецькому: 2 рази
Алла, алла, алла!... „
А руськой йохвабрей усєх,
Дав турку тумака,
А німець похитрей усєх 2 рази
Дав тягу з кабака. „

Старшина. От чортяка його принесла!...

Писар. Василь Миронович, душа моя, моє почтеніє!! как ваше драгоценноє?

Старшина. Ви тільки пянствуєте, а тут діла повна голова!

Писар. Всьо аттестуєм в лучшем культурном состоянії... А, кумушка! По каким таким єкстренним требованіям?

Пріська. Спитайте їх!

Старшина. А ви це коли успіли покумати ся?

Писар. Не далєє как перваго Октарбря, на Покрову Пресвятія-Богородиці.

Старшина. Тим-то ти така і сьмілива, що вже з підручним начальством покумала ся.

Пріська. Ба-ні! я таки з роду не з полохливого кодла.

Писар. Ви мою кумушку не сьмійте обіждать, потому чох я і підручний, но можу задать начальству таку цивілізацію... (Засукує рукава).

Пріська. Вони вже мене й холодною стращали.

Старшина. То-ж я шуткував.

Писар. Холодна нехай буде холодною, а нам пора погрітись. (Виймає фляшку і чарку). Кума, сідай! Василь Миронович, душа моя! (Частує).

Старшина, Ні, у мене вже й так в голові гуде, то мабудь не буду пити: бо треба-ж нам по ревизію їхати...

Писар. Пустяк діло, випєм і поїдем! просю покорно!

Старшина. Там получена якась бамага.

Писар. Прочитаєм і резолюцію покладем. (Чита бамагу нишком).

Старшина. Про віщо вона дряпа?

Писар. Откатегоряєм усю сістему в своє время. (Кида бамагу під стіл). Пустяк вниманія.

Старшина. Невже під сукно?

Писар. В архив. (Частує Пріську). Кума, чарочку!

Пріська. Ні, куме, спасибі!

Писар. Як? від мене чарки горівки не випєш? (Сьпіва).

Тиж було, кума моя,
Тиж було, люба моя,
Тиж було, селом ідеш,
Тиж було, в дуду ревеж,
Тиж було, куди йдеш, не мінаєш!
Оберни ся, обійми, поцілуй,
Велію милость!
Милости просю!

Пріська (видпива). Ох, яка-ж пекуча!

Писар. Всю, всю!

Пріська. Не можу, не можу! (Видпива).

Старшина (у бік). Як бачу, коло цієї молодиці треба инчі заходи. (До неї). Та викушайте-ж уже на мирову зо мною!

Пріська. Я з вами не сварилась! (Знов пє).

Писар. Кума, у тебе хата простора. А я після завтрього мениннік. Вари, ріж, печи. Твоя стра-

ва, мої гроші і моє питво! Ех, Василь Миронович, невмієш ти з бабами діло робити! Чи так, кума? Кумасю, не наровіть чарки! (Пріська пє).

Старшина. І я прийду на менини.

Пріська. Та вже звісно, не вижену з хати.

Старшина (Писарю). Шелестян Салатович.

Писар. Севастян Севатевич.

Старшина. Все рівно! Позвольте вашу фляшечку, ще й я почастую вашу кумасю.

Писар (дає фляшку). Пермете!

Пріська. Ой, це вже буде богато!

Старшина. Не буде мало! Мерлете! (Частує).

Пріська (хильнула). З нашої сестри ласкою все можна взяти. (Сьміеть ся). От я вже й пяненька...

Старшина. А по другій, ще від мене?

Пріська. Та вже лейте, куди три, нехай вже й четверта доганя. (Регоче).

Старшина (налива). А ну, хильніть!

Писар. Ай молодець, Василь Миронович! — (Іде до порога). Гей! Хто там? На, фляшку, піди в шинок і принеси ще дві.

Старшина. А ну, сьміліще! (Хоче поцілувати Пріську).

Пріська (бє його по губах). А тпрусь мурий!

Писар. Василь Миронович, нельзя! Кума починай пісьні, такої, щоб аж... (Сьпіва).

Гусар на шаблю обпирав ся,
В глубокой гордости стояв!

Старшина (підсьпівує).

Пріська. Не вмію я такої! Ой, я вже пяна. — (Регоче).

Писар. Починай своєї! А ми з Васильом Мировичом підтягнемо.

Пріська (сьпіва).

Ой, випила, вихилила,
Сама себе похвалила,
Бо я панського роду 2 рази
Пю горівку як воду „
Ой. мій милий умер, умер,
Та в коморі дуду запер,
А я пішла муки брати, 2 рази
Тай почала в дуду грати „
Ой, ти дуда-ж, моя дуда!
Я молода сюда, туда!
Навприсядки та в долоні 2 рази
Пішла мука по коморі. „

ЯВА VI.

Риндичка і Гарасим.

Риндичка. Бач, який вони тут допрос беруть?

Старшина (до Риндачки). Мирись, стара, зараз мені! А то я тебе, чортову кочергу!.... Знаєш мене: по щучому веліню!...

Писар. Об чом спор? На основанії якої статї ?

Риндичка. Вислухайте-ж мене, Шелестян Салатович!

Писар. Севастян Севатєвич!

Риндичка. Ой, батечку, не вимовлю-ж я! Що вона тільки зробила? ви тільки подумайте! — (Шепче йому на вухо).

Пріська. Не гнівіть Бога, бабо! Чи я-б таки стида не мала?

Писар. Та не можеть бить? Чистоє горе!

Гарасим. Настоящий калавур.

Пріська. Що я повернулась до вас потилицею — це правда, а останнє...

Старшина. Помиріть ся зараз! Ви-ж таки сусіде.

Голос за дверима. Нате горівку.

Старшина. От і мирова підоспіла. Це вже наша! (Бере фляшку). А ну, хто моторніший, частуй, бо я вже розварив ся.

Гарасим. Позвольте, я сповню... Хіба у нас земля безросудна?...

Писар (бере фляшки). Смирно! Сідай, стара! біля старої-кумася! Лавку сюда присуньте! Так. Василь Миронович на почотноє место, біля кумасі, пожалуйте! Гарасько — тут!

Писар. Кумасю, поцілуйте ся з старою!

Пріська (регоче). Чому й не поцілувати ся?

Риндичка (з плачем). Ти думаєш, що мені тебе не жалко? Ти-ж така молода, та хороша, та як та сиріточка!... Нікому тебе ні приголубити, ні пожалувати.

Писар. Годі, стара! Цілуйтесь!

Гарасим. Цілуйтесь... Начальство велить!.. Цілуйте ся, чортови сороки... Настоящой калавур з ними! (Баби цілують ся).

Писар. От і шабаш! Ну, за мною! (Починає співати, за ним всі).

Во саду лї, в огородї, 2 рази
Пташечки поють. „
Ой там наші родителї,
Ой там наші приятелї,

Горівочку пють, 2 рази.
(Частує Пріську).
Антоновна наливають...

Пріська. Миронович випивають...

Гарасим. На многі літа!

Всї. Многі літа, многі літа! і т. д.

Пріська. (частує старшину). Тепер вже і ви випийте від мене дві!...

Старшина (зовсїм вже пяний). Благодарю покорно... Од вас з овдовольствієм! (Пє дві).

Писар. Василь Миронович! душа моя, не вались!...

Старшина. Держусь, ще возсодержуюсь!... Прісю, поцїлуй мене! Поцїлуй начальство!...

Пріська. Нехай як вияснеть ся! (Частує Риндичку).

Риндичка. Чи я-ж тебе та й не жалую, моя голубочко! Завтра прийди до мене, я тобі і бурячків, і капусточки, і картофельки!

Гарасим. Стара не задержуй чарки: може ще хто хоче випити.

Риндичка. У старовину не так сьпівали. — (Сьпіва).

Ой хто пє, тому наливайте,
Хто не пє, тому не давайте,
А ми будем пити,
І Бога хвалити,
І за вас, і за нас,
І за неньку стареньку,
Що навчила нас
Горівочку пити по маненьку.
Ой хто пє, той кривить ся,
Хто не пє, той дивить ся.
А ми будем пити і т. д.

Писар. Василь Миронович! Захріп... Е, шкода!

Гарасим. Бо їм клопоту... настоящой калавур!

ЯВА VII.

Ті-ж і сторож.

Сторож. Коні готові!

Писар. Сьогодня вже годї їхати по ревізию!...

Сторож. То це знов коні стоятимуть?

Писар. Не твоє діло. Внеси сюди дзвінок. (Сторож пішов).

Пріська. Ходім, бабусю, до дому!

Риндичка. Ходім, моя дитино!

Писар. Стой, кума! Катать ся поїдем!

Пріська. Е ні, кумцю! Пий, кажуть, та ума не пропий! Спасибі за честь, спасибі, що помирили!...

Риндичка. Я тобі, моя люба, і квасольки, і огірочків дам... У мене, хвалити Бога, уродило.

Гарасим. Тільки не сваріть ся!

Пріська. Прощайте, Шеластян Салатович.

Риндичка. Спасибі вам, що помирили нас!

Писар. (Риндичка і Пріська пішли). Севастян Саватєвич! (Проважа їх до порогу). Кумасю, гляди-ж не за бувай менини!

Гарасим (тим часом хова фляшку і бублики). Настоящий калавур!... Бо їм клопоту...

Ну, що вони бились... Прощайте! (Пішов у шафу).

Писар (бере його за комір і випихає). Ека свинота, нажреть ся так, што й...

ЯВА VIII.

Сторож (вносить дзвінок).

Сторож. На що вам дзвінок здав ся. (Дає).

Писар. Не твоє діло. (Почина дзвонити під вухом старшини). Ньо, конячки!...

Старшина (крізь сон). Поганяй, поганяй!— Звертай на Чубаївку! Та не задьоргуй-бо пристяжної!

Сторож. Поїхав по ревізию.

Писар. Ну, буде з нього, нехай їде. А я поїду на хутори другу ревізию робити.

Старшина (сонний). Пиши приговор.

Писар. Чистоє горе з оцими пяницями!.... (Пішов). Какой я тільки з ними мученик!...

Сторож. Добра ревизія! Це знов на цілий тиждень: цей дома кружлятиме, а той по хуторах. (Бере з столу бублика і доїдає, потім бере щоти, сіда долї і виклада). Нї вже, хай йому враг, щоб я зостав ся у цїм пеклї! Я таки вищитаю, скільки менї зостало ся день служити до года.

Старшина (сьпіва сонний). Многа лїта, многа лїта...

(ЗАВІСА).